

STX

STUDENTEREKSAMEN



BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

SAMFUNDSFAG A

2. del

Udleveres efter 40 minutter

Onsdag den 29. maj 2024
Kl. 9.00-15.00

Brydningstid

Opgavernes spørgsmål *med* bilag.

Dette opgavesæt består af en fællesdel og tre delopgaver.

Fællesdelens to spørgsmål (1a og 1b) skal **begge** besvares.

Af de tre delopgaver (A, B og C) skal du vælge **én** til besvarelse.

Ved bedømmelsen af besvarelsen vejer alle 3 spørgsmål (spørgsmål 1, 2 og 3) lige meget.

Det betyder, at fællesdelen (samlet) vejer cirka $\frac{1}{3}$ og delopgaven cirka $\frac{2}{3}$.

NB.

Dette opgavesæt er udarbejdet før den 1. januar 2024. Hvis du mener, at udviklingen siden da påvirker problemstillingerne, kan du inddrage viden om aktuelle forhold i din besvarelse.

Materialet i bilagene kan af prøvehensyn være redigeret i forhold til originalmaterialet.

Fællesdel

Besvarelsene af opgaverne 1a og 1b må samlet maksimalt fylde 700 ord.

1a. Hvad kan der af tabel 1 udledes om sammenhængen mellem andelen af 25-64-årige med videregående uddannelse og tilslutningen til Danmarksdemokraterne ved folketingsvalget i 2022?

Besvarelsen skal understøttes af et diagram med en lineær regression, der viser sammenhængen mellem andelen af 25-64-årige med videregående uddannelse og tilslutningen til Danmarksdemokraterne ved folketingsvalget i 2022.

Du skal anvende viden om vælgeradfærd.

Tabel 1. Andelen af 25-64-årige med videregående uddannelse og tilslutning til Danmarksdemokraterne i udvalgte kommuner. 2022. Procent.

	Andel 25-64-årige med videregående uddannelse	Danmarksdemokraternes stemmeandel ved folketingsvalget 1.11.2022
Brøndby	27,4	5,2
Fredericia	28,3	9,4
Frederikshavn	21,3	17,0
Gentofte	63,0	1,7
Helsingør	36,8	4,7
Herning	28,4	14,0
Hjørring	25,7	16,7
Hørsholm	53,3	3,0
Kalundborg	20,7	11,2
København	59,8	1,5
Lolland	17,0	10,4
Nyborg	27,1	10,0
Odense	43,6	5,1
Roskilde	42,3	4,6
Skanderborg	43,1	7,0
Svendborg	34,8	7,5
Sønderborg	29,9	11,3
Tønder	20,4	14,9
Aalborg	42,5	9,4
Aarhus	53,4	3,4

Kilder: Indenrigsministeriets kommunale nøgletal. Statistikbanken. 2023.

- 1b. Opstil tre hypoteser, der kan forklare de sammenhænge mellem partivalg og holdning til offentlige udgifter til forsvaret, som kommer til udtryk i tabel 2.
Hver hypotese skal understøttes af en faglig begrundelse.

Tabel 2. Partivalg og holdning til offentlige udgifter til forsvaret. 2022. Procent.

	For mange penge	Passende	For få penge	Total
Socialdemokratiet	18,6	46,6	34,8	100
Radikale Venstre	18,4	43,4	38,2	100
Nye Borgerlige	19,1	34,0	46,9	100
Socialistisk Folkeparti	24,3	49,8	25,9	100
Liberal Alliance	15,0	42,5	42,5	100
Det Konservative Folkeparti	9,0	38,0	53,0	100
Moderaterne	16,4	34,8	48,8	100
Dansk Folkeparti	28,8	35,6	35,6	100
Venstre	10,2	40,7	49,1	100
Danmarksdemokraterne	19,6	37,2	43,2	100
Enhedslisten	50,5	30,5	19,0	100
Alternativet	38,8	35,0	26,2	100
I alt	20,4	41,1	38,5	100

Note: 3.165 repræsentativt udvalgte respondenter har svaret på spørgsmål om deres partivalg og taget stilling til, om det offentlige bruger for mange, passende eller for få penge på forsvaret.

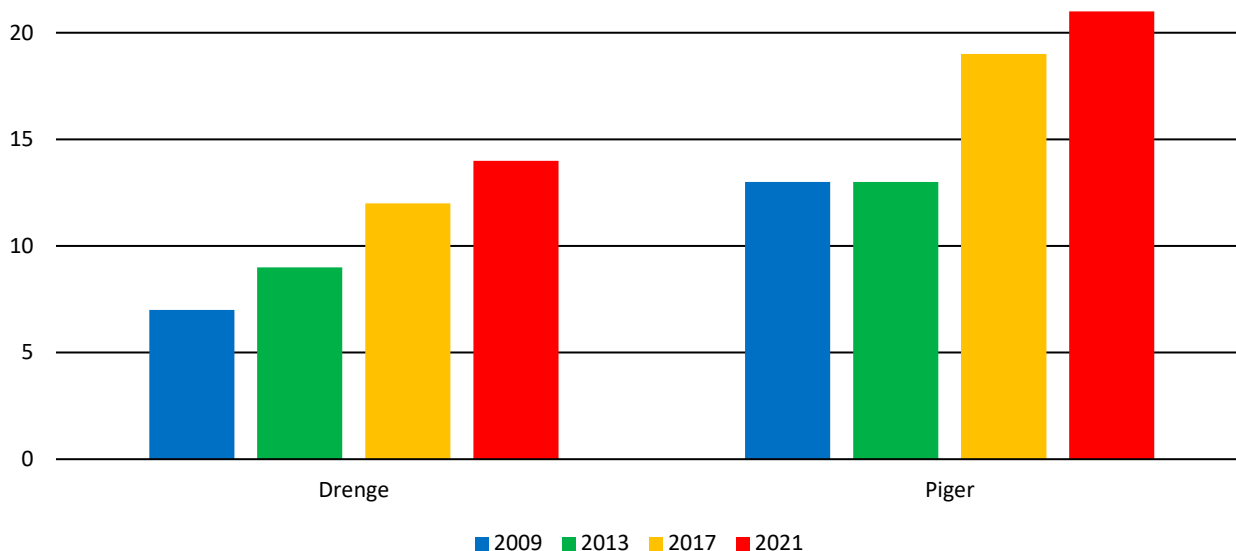
Kilde: Surveybanken. 2022.

Delopgave A: Børn og unges mistrivsel

- Undersøg, hvad der af bilag A1 (figur 1, figur 2, figur 3 og tabel 1) og A2 kan udledes om udviklingen i og årsagerne til børn og unges mistrivsel i Danmark.
Du skal vurdere metodiske styrker og svagheder ved anvendelsen af bilag A1 og A2 til at undersøge udviklingen i og årsagerne til børn og unges mistrivsel i Danmark.
- Diskutér muligheder og begrænsninger ved, at staten regulerer brugen af skærme i skolen for at forbedre børn og unges trivsel.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i videoklippet i bilag A3, og du skal anvende viden om socialisering samt om stat, marked og civilsamfund.

BILAG A1

Figur 1. 19-årige med lav livstilfredshed, fordelt på køn. 2009-2021. Procent.



Note 1: Respondenterne har svaret på følgende: "På en skala fra 0-10, hvor 10 betyder 'det bedst mulige liv for dig', og 0 betyder 'det værste mulige liv for dig', hvor på skalaen synes du selv, du er for tiden?". Respondenter, der har svaret 0 til 5, vurderes som havende lav livstilfredshed.

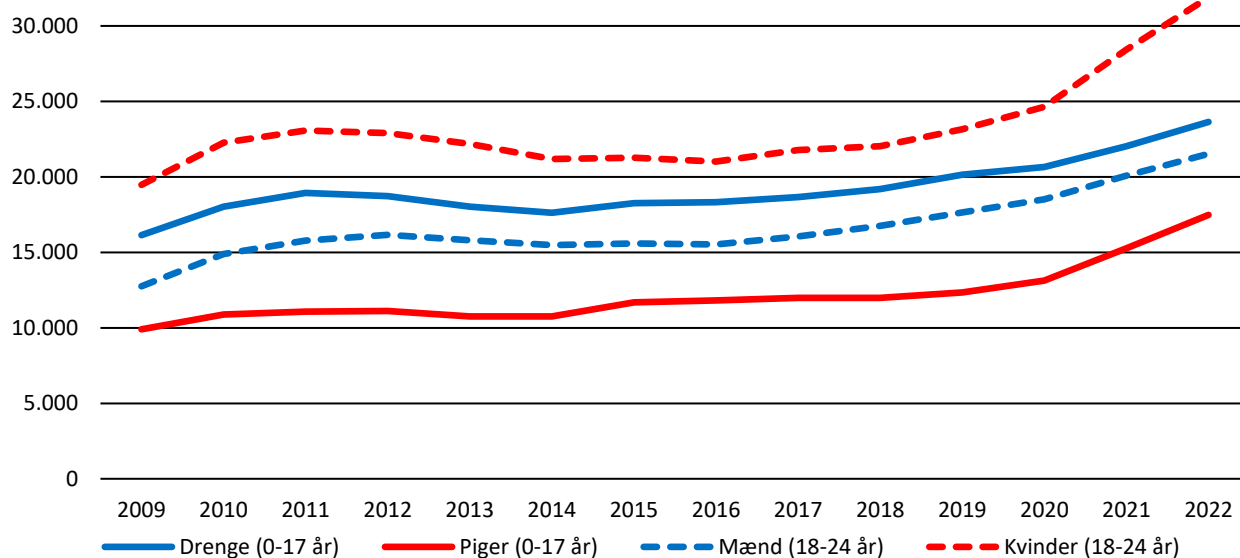
Note 2: Data stammer fra en række stikprøver på mellem 900 og 2.400 unge på 19 år, som i de udvalgte år er blevet bedt om at deltage i undersøgelsen ved at besvare et spørgeskema over internettet. Hvis de ikke besvarede skemaet, blev de ringet op og forsøgt telefoninterviewet.

Svarprocenten var på 48 i 2021, mens den lå mellem 59 og 61 i de foregående undersøgelser. VIVE har testet konsekvenserne af skævheder i data ift. social baggrund og fundet, at disse kun har marginal betydning for resultaterne.

Kilde: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.

BILAG A1 (fortsat)

Figur 2. Børn og unge, som bruger psykofarmaka, fordelt på køn og alder. 2009-2022. Absolutte tal.



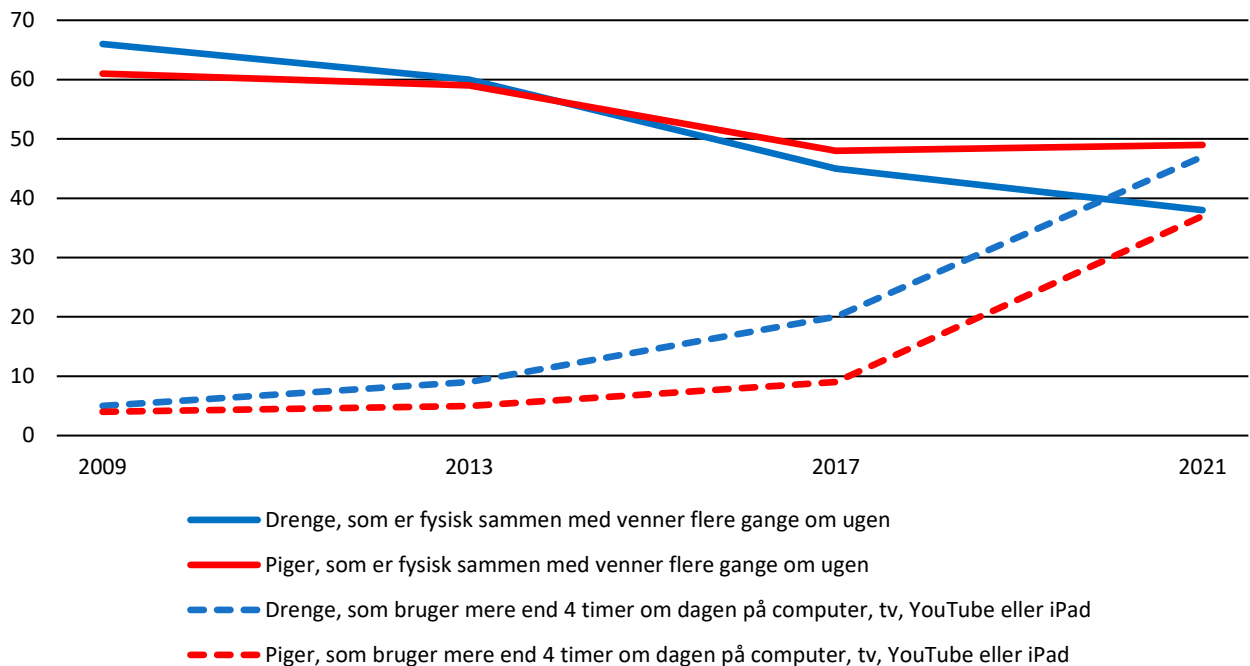
Note 1: Psykofarmaka er lægemidler mod forskellige psykiatriske lidelser, fx antidepressive lægemidler, antipsykotiske lægemidler samt sove- og beroligende midler.

Note 2: Figuren er baseret på registerdata. Psykofarmaka udskrives på recept af en læge og skal indberettes på modtagerens cpr-nummer til Lægemiddelstatistikregistret. En person medregnes, når denne har indløst en recept på et lægemiddel mindst én gang det pågældende år.

Kilde: Sundhedsdatastyrelsen. 2023.

BILAG A1 (fortsat)

Figur 3. Børn og unges tid med skærm og fysisk samvær med venner, fordelt på køn. 2009-2021. Procent.



Note: Data stammer fra en stikprøve på ca. 7.200 børn og unge på 11, 15 og 19 år. De 11-årige blev opsøgt i hjemmet af en interviewer med henblik på at gennemføre et besøgsinterview. De 15- og 19-årige blev bedt om at besvare et spørgeskema over internettet. Hvis de ikke besvarede skemaet, blev de ringet op og forsøgt telefoninterviewet. Svarprocenten var i 2021 i alt på 52 (55 for de 11-årige, 62 for de 15-årige og 48 for de 19-årige), hvor den i 2009, 2013 og 2017 har ligget mellem 65 og 69. VIVE har testet konsekvenserne af skævheder i data ift. social baggrund og fundet, at disse kun har marginal betydning for resultaterne.

Kilde: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.

BILAG A1 (fortsat)

Tabel 1. 19-åriges livstilfredshed, fordelt på udvalgte sociale og individuelle faktorer. 2021.
Procent.

	Lav livstilfredshed	Middel livstilfredshed	Høj livstilfredshed	I alt
Fortrolig relation til forældre (og evt. stedforældre)				
Ja	14	67	19	100
Nej	39	58	3	100
Samvær med venner (fysisk)				
Flere gange om ugen	13	67	20	100
En gang om ugen	16	72	12	100
Sjældnere	24	60	16	100
Samvær med venner (online)				
Flere gange om ugen	16	66	18	100
En gang om ugen	19	61	20	100
Sjældnere	22	63	15	100
Fritidsaktiviteter				
Går til noget	14	67	19	100
Ingen	24	61	15	100
Ensomhed				
Nej	4	63	33	100
Af og til*	15	-	-	100
Ofte eller meget ofte*	59	-	-	100
Skoleglæde				
Kan virkelig godt lide skolen	9	59	32	100
Nogenlunde	17	70	13	100
Kan ikke lide skolen	45	46	9	100

Note 1: Tabellen læses vandret. Blandt de unge, som svarer ja til at have en fortrolig relation til forældre (og evt. stedforældre), er det 14 procent, som har en lav livstilfredshed. Blandt de unge, som svarer nej til samme spørgsmål, er det 39 procent, som har en lav livstilfredshed. *Kun ganske få unge oplever høj livstilfredshed i denne svarkategori, hvorfor andelen med hhv. høj og middel livstilfredshed ikke kan vises af diskretionshensyn.

Note 2: Respondenterne har svaret på følgende: ”På en skala fra 0-10, hvor 10 betyder ’det bedst mulige liv for dig’, og 0 betyder ’det værste mulige liv for dig’, hvor på skalaen synes du selv, du er for tiden?”. Respondenter, der har svaret 0 til 5, vurderes som havende lav livstilfredshed, 6-8 som middel livstilfredshed og 9-10 som høj livstilfredshed.

Note 3: Data stammer fra en stikprøve på ca. 2.400 unge på 19 år, som er blevet bedt om at deltage i undersøgelsen ved at udfylde et spørgeskema over internettet. Hvis de ikke besvarede skemaet, blev de ringet op og forsøgt telefoninterviewet. Svarprocenten var på 48. VIVE har testet konsekvenserne af skævheder i data ift. social baggrund og fundet, at disse kun har marginal betydning for resultaterne.

Kilde: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.

Noemi Katznelson, Mette Pless og Anne Görlich: ”Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering”.

Center for Ungdomsforskning. 2022. Uddrag.

Barbara (20 år): Jeg startede kørekort i starten af 3.g. Der var der en dag, hvor min farmor og farfar havde guldbryllup, så vi havde været tidligt oppe om morgenen, så skulle jeg i skole, og dagen efter skulle jeg til teori på køreskolen. Så sad jeg og læste op på det, mens vi havde et modul i historie. Og så kunne jeg bare mærke, at det hele blev bare for meget, fordi jeg skulle også til den der guldbryllupsfest om aftenen, hvor der var kæmpefest og ståhej og så i skole dagen efter. Og så sad jeg ligesom og talte alle de ting, jeg skulle, oppe i hovedet, og det hober sig bare op. Og så havde jeg mit første angstanfald dér. Og så fra den dag, så var det bare sådan, at lige så snart jeg blev meget, meget presset, så fik jeg enten et angstanfald eller var lige ved det.

Christian (17 år): Jeg føler lidt at, at tiden er ved at løbe ud. Jeg ved godt at, at man kan få en uddannelse ... når som helst, men jeg, jeg ved ikke, hvad for en uddannelse jeg skal have og alt, altså, det er svært at, at få et arbejde ... et rigtigt arbejde, som ikke er ... sådan McDonald's eller et eller andet ... uden at man har en, en uddannelse. Så hvis jeg nu, hvis jeg og ti andre går op for at ... og øh, og søger job, så ville de se at, at jeg ikke har en uddannelse, og der er ni andre, der har. Så er det ikke mig, der bliver valgt. Så, så det er sådan, ja. [...] Interviewer: Hvor meget fylder det her med fremtiden i, i dine tanker? Det er lidt ligesom, det er lidt ligesom solen. Den er der hele tiden, og jeg kan ikke kigge direkte på den ... men, men den er der, og nogle gange så bliver jeg nødt til bare at, at acceptere den er der, jeg bliver nødt til at gøre et eller andet ved det.

Molly (18 år): Man skal være venner med de rigtige, og man skal tage ud og lave alle mulige ting hele tiden. Når man er sammen med sine venner, skal man tage på café, og man skal alt muligt. Man skal ikke bare tage hjem og se film. Det der med at have mange venner, det er godt. Og det bliver meget hurtigt sådan 'ej, vi er bedste venner', 'ej, jeg elsker dig'. Det der 'jeg elsker dig' bliver bare kastet til højre og venstre [...] Jeg synes nogle gange, at det bliver klaustrofobisk.

Karla (18 år): Jo ældre, vi ligesom er blevet, sådan langsomt der i 9. klasse, der tror jeg, at vi blev mere bevidste om, hvad det [de sociale medier] egentlig var. Der var nogle af mine veninder, der slettede Instagram og sådan noget, fordi de synes, det var fjollet. Så der tror jeg, at jeg begyndte at tænke rigtig meget over, at det egentlig er noget mærkelig noget, eller sådan, det der med facade. Det var der, kan jeg huske, jeg sådan begyndte at tænke over sådan noget med de sociale medier, og så startede vi i gymnasiet, og så oplevede jeg noget helt andet, som var, at de ikke behøvede at være perfekte.

Note: Center for Ungdomsforskning har gennem en periode på tre år fra foråret 2019 og frem fulgt 37 unge (18 mænd og 19 kvinder) mellem 15 og 25 år, som befinder sig i en 'gråzone' af mistrivsel. Det vil sige unge, som kæmper med stress, angst, nedtrykthed, ensomhed, præstationspres m.m., men som ikke har egentlige psykiatriske diagnoser eller er i psykiatrisk behandling. Der er gennem perioden foretaget flere dybdegående kvalitative interviews med de unge. Disse unge er udvalgt bredt i forhold til deres uddannelsesmæssige position, så de fordeler sig mellem at være i gang med udskoling, ungdomsuddannelse, videregående uddannelse, sabbatår, arbejde, ledighed eller forberedende tilbud. Desuden er de rekrutteret, så det empiriske materiale afspejler en bredde og mangfoldighed i forhold til socioøkonomiske og familiemæssige baggrunde, og endelig er der sikret en bred geografisk spredning ved både at interviewe unge, som bor i de større danske byer, og unge, der bor i mindre provinsbyer og landområder.

BILAG A3

Tv fra Folketinget: "Spørgetime med statsministeren".
23.5.2023.



Note: Pia Olsen Dyhr er formand for Socialistisk Folkeparti. Mette Frederiksen er statsminister og formand for Socialdemokratiet.

Delopgave B: Venstres splittelse

- Undersøg, hvad der af materialet i bilag B1 (tabel 1, figur 1, tabel 2, tabel 3 og figur 2) kan udledes om vælgeradfærden ved folketingsvalget i 2022 blandt de vælgere, som ved valget i 2019 stemte på Venstre.
Undersøgelsen skal understøttes af relevante beregninger, og du skal anvende viden om politiske skillelinjer.
- Du er politisk rådgiver for Venstres formand Troels Lund Poulsen. Skriv et notat til Troels Lund Poulsen, der sætter ham i stand til at udforme en strategi for, hvordan partiets tilbagegang i vælgertilslutningen skal håndteres.
Notatet skal tage udgangspunkt i bilag B2, og du skal anvende viden om partiadfærd.

BILAG B1

Tabel 1. Partivalg ved folketingsvalget 2022 for vælgere, som stemte på Venstre i 2019. Absolutte tal.

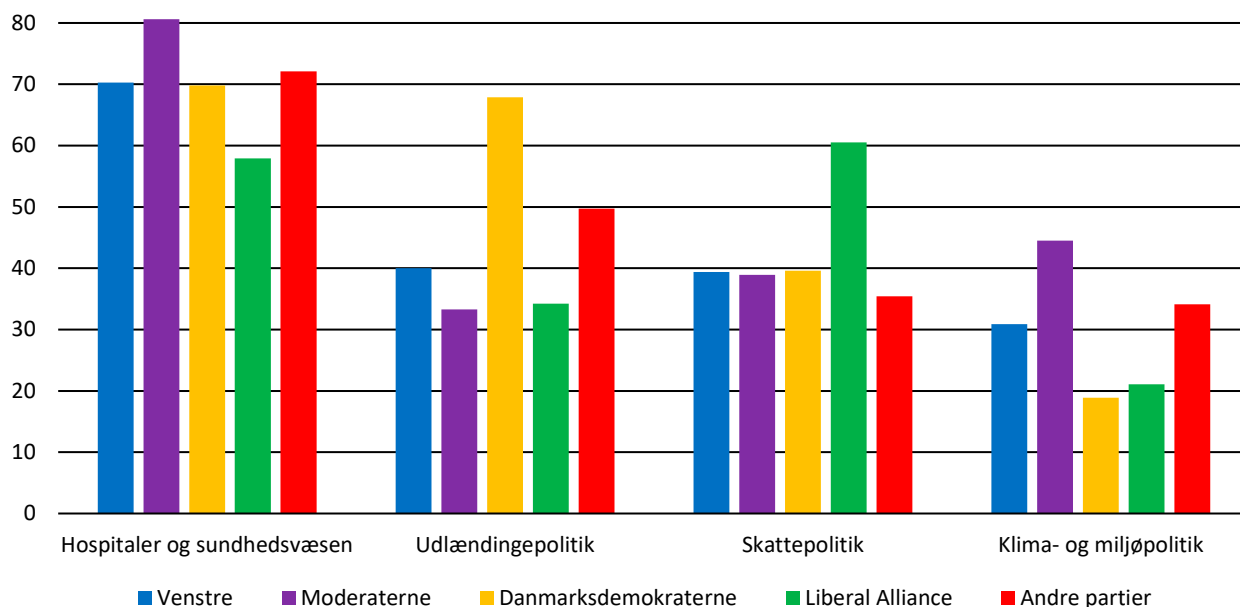
Partivalg ved folketingsvalget 2022	Antal
Venstre	239
Moderaterne	100
Danmarksdemokraterne	70
Liberal Alliance	49
Socialdemokratiet	47
Det Konservative Folkeparti	39
Nye Borgerlige	17
Socialistisk Folkeparti	6
Dansk Folkeparti	6
Radikale Venstre	1
Alternativet	1
Enhedslisten	0
I alt	575

Note: 575 repræsentativt udvalgte danskere, som i 2019 stemte på Venstre, er blevet spurgt om deres partivalg ved folketingsvalget den 1.11.2022.

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

BILAG B1 (fortsat)

Figur 1. Udvalgte politikområders betydning for stemmeafgivningen ved folketingsvalget 2022 blandt vælgere, som stemte på Venstre i 2019, fordelt på partivalg i 2022. Procent.



Note: 523 repræsentativt udvalgte danskere, som stemte på Venstre i 2019, har svaret på, hvor stor betydning udvalgte politikområder havde for deres stemmeafgivning, og hvem de stemte på ved folketingsvalget 2022. Figuren viser andelen, som angiver, at emnet havde meget eller ret stor betydning for deres stemmeafgivning.

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

Tabel 2. Politiske holdninger hos vælgere, der stemte på Venstre i 2019, fordelt på partivalg i 2022. Procent.

	Venstre	Moderaterne	Danmarksdemokraterne	Liberal Alliance	Andre partier
Høje indtægter burde beskattes hårdere, end tilfældet er i dag	22,2	40,0	30,0	20,4	28,5
Der bør afsættes nogle milliarder til bedre løn til sygeplejersker, pædagoger og SOSU'er m.fl.	46,5	66,0	47,1	36,7	57,9
Indsatsen for at løse klimaproblemerne må ikke gå så vidt, at den skader erhvervslivet	63,0	55,6	75,4	55,2	62,8
Indvandring udgør en alvorlig trussel mod den danske kultur	50,5	33,3	77,2	32,2	62,0

Note: Mellem 323 og 672 repræsentativt udvalgte danskere, som stemte på Venstre i 2019, har svaret på, hvad de stemte ved folketingsvalget i 2022, og taget stilling til de fire udsagn i tabellen. Tabellen viser andelen, der har svaret helt eller delvist enig til hvert udsagn. Det vil sige, at blandt de vælgere, der i både 2019 og 2022 stemte på Venstre, er der 22,2 procent, som er enige i, at høje indtægter burde beskattes hårdere, end tilfældet er i dag. Blandt de vælgere, som skiftede fra Venstre i 2019 til Moderaterne i 2022, er det 40,0 procent, som er enige i samme udsagn.

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

BILAG B1 (fortsat)

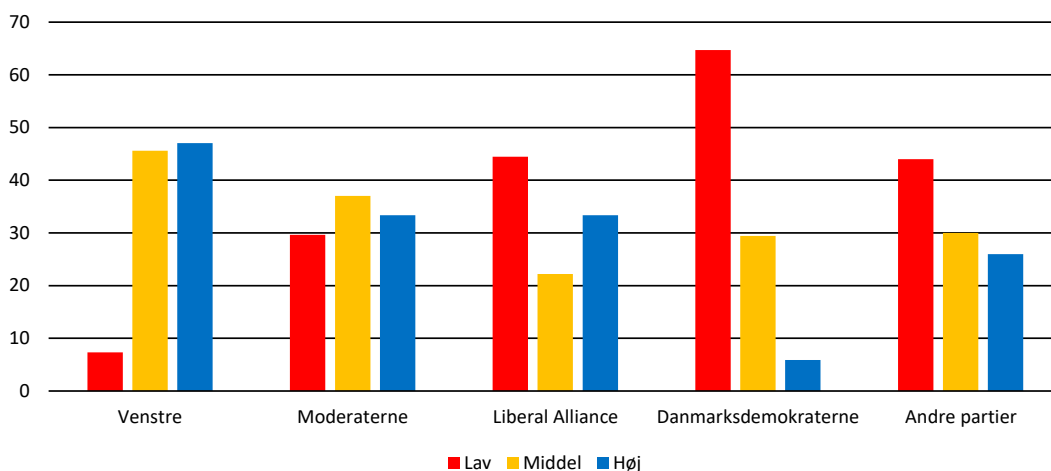
Tabel 3. Socioøkonomiske baggrundsvARIABLE hos vælgere, der stemte på Venstre i 2019, fordelt på partivalg i 2022. Procent.

	Venstre	Moderaterne	Danmarks- demokraterne	Liberal Alliance	Andre partier
Alder					
Andel, som er under 50 år	33,0	34,0	20,0	61,3	32,6
Andel, som er 50 år eller ældre	67,0	66,0	80,0	38,7	67,4
Bopæl					
Andel, som bor på landet eller i en by med færre end 5.000 indbyggere	27,6	19,0	42,9	16,3	28,0
Andel, som bor i en by med mindst 5.000 indbyggere	72,4	81,0	57,1	83,7	72,0
Uddannelse					
Andel, som ikke har en videregående uddannelse	59,4	56,0	71,4	53,1	61,2
Andel, som har en videregående uddannelse	40,6	44,0	28,6	46,9	38,8
Indkomst					
Andel, som har en personlig årlig indkomst, som er mindre end 500.000 kr.	76,0	77,8	74,5	55,0	80,1
Andel, som har en personlig årlig indkomst på 500.000 kr. eller mere	24,0	22,2	25,5	45,0	19,9

Note: 672 repræsentativt udvalgte danskere, som stemte på Venstre i 2019, har svaret på, hvad de stemte ved folketingsvalget i 2022, og givet oplysninger om deres alder, bopæl, uddannelsesniveau og indkomst. Tabellen læses lodret: blandt de vælgere, som i både 2019 og 2022 stemte på Venstre, var 67,0 procent 50 år eller ældre, mens 33,0 procent var under 50 år. Blandt de vælgere, som skiftede fra Venstre i 2019 til Danmarksdemokraterne i 2022, var 20,0 procent under 50 år, mens 80,0 procent var 50 år eller ældre.

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

Figur 2. Sympati for Jakob Ellemann-Jensen hos vælgere, der stemte på Venstre i 2019, fordelt på partivalg i 2022. Procent.



Note: 183 repræsentativt udvalgte danskere, som stemte på Venstre i 2019, har svaret på, hvad de stemte ved folketingsvalget i 2022, og givet udtryk for deres sympati for Venstres daværende formand Jakob Ellemann-Jensen på en skala fra 0 (synes meget dårligt om) til 10 (synes virkelig godt om). Svar fra 0 til 3 er i figuren kodet som lav sympati, fra 4 til 6 som middel, og fra 7 til 10 som høj sympati.

Kilde: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.

BILAG B2

Lars Trier Mogensen: "Villy-defekten¹ har ramt på rekordtid".

Information. 4.4.2023. Uddrag.

Lars Trier Mogensen er politisk kommentator.

Regeringsdeltagelsen har været en vælgermæssig katastrofe for Venstre. Valgresultatet i november 2022 var elendigt, men siden da er alt gået yderligere i den forkerte retning, og som en komplet ydmygelse er partiafhopperen Inger Støjbergs parti Danmarksdemokraterne samtidig vokset frem og blevet betydeligt større. Den spektakulære vælgervandring må formodes at have en enkel forklaring: De Venstre-vælgere, der ikke lod sig friste af Lars Løkkes tilbud om en midterregering, havde jo absolut ikke forventet, at partiledelsen ville vende ryggen til resten af blå blok og dermed lade Mette Frederiksen bevare magten og tilmed også give hende nok mandater til eget flertal i Folketinget. Ved at støtte en socialdemokratisk ledet regering har partiledelsen i Venstre lavet et ideologisk udsalg, som ingen udenforstående kan se skulle stå mål med de små og symbolske indrømmelser, der er blevet givet den anden vej. Ikke mindst fordi den genopstandne Lars Løkke har formået at tage æren for alt, hvad der trækker i en borgerlig retning. Venstre er blevet klemmt og glemt.

¹ Udtrykket 'Villy-defekten' refererer til Villy Søvndal, der var formand for SF, mens partiet var i regering med Socialdemokratiet og Radikale Venstre. SF indgik i denne regering efter valget i september 2011, men måtte træde ud i januar 2014, bl.a. på grund af uenigheder internt i partiet vedrørende regeringsdeltagelsen.

Delopgave C: Nye veje i dansk udenrigspolitik?

2. Sammenlign de syn på Danmarks udenrigspolitiske mål og mulige samarbejdspartnere i international politik, som kommer til udtryk i bilag C1, C2 og C3.
I sammenligningen skal du anvende viden om mål og muligheder i Danmarks udenrigspolitik.
3. Diskutér, hvad der taler for og imod den danske regerings beslutning om at forbyde afbrænding af hellige skrifter.
Diskussionen skal tage udgangspunkt i bilag C4, og du skal anvende teorier om international politik.

Christian Egander Skov: "Pragmatisk idealisme er et andet ord for defeatisme".¹

Berlingske. 30.5.2023. Uddrag.

Christian Egander Skov er ph.d., historiker og konservativ debattør.

Udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen (M) har fremsat en ny udenrigspolitisk strategi under den besnærende overskrift »pragmatisk idealisme«. Umiddelbart er det jo ikke til at få armene ned over. I virkeligheden viser det et billede af Europas fatale svigt.

Men det gode først. Pragmatisk idealisme er et godt udtryk. Vi kender det fra den tidligere konservative udenrigsminister Per Stig Møller: »Uden pragmatisme står vi med mål uden midler. Uden idealisme står vi med midler uden et mål.« I pragmatismen ligger der det at forholde sig til verden, som den er, ikke som den burde være. Løkke bestemmer allerede i indledningen verden med disse ord: »usikker, uforudsigelig og kompliceret. Til tider brutal.« Strategien lægger fortsat stor vægt på støtten til Ukraine og inddæmningen af Rusland med en specifik afvisning af en global orden, hvor stormagter har interessesfærer, inden for hvilke de kan skalte og valte med de små nationers skæbne. Så vidt så godt.

Men læser man den udenrigspolitiske redegørelses ord om Kina, ryger armene hurtigt ned igen. Her forstår man, hvad der menes med pragmatisme. Mens amerikanerne blæser til inddæmningspolitik, slår vi den røde løber ud. Kina er en »uomgængelig global politisk og økonomisk faktor,« hedder det. Konstateringen er urovækkende nok skudt ind, så det fremstår som et forbehold mod den amerikansk ledede stærke linje mod Kinas aggressive udenrigspolitik. Vi er hårde mod Rusland, men bløde når det gælder Kina, hvis autoritære regime har sine øjne stift rettet mod annektering af Taiwan og udfordring af Vestens globale dominans. Det er som om, Løkkes nye udenrigspolitik tager forskud på sorgerne. Som om Vesten allerede er faldet, fordi vores relative magt i verden bliver mindre. Derfor er strategien uden kampvilje og moralsk klarsyn.

Kina er vor tids store trussel ikke blot mod den globale orden, men også mod vores samfunds indre liv. Vi er, som det hed i avisen for nylig, ofre for en »lydløs invasion«. »Handlen med kineserne er så lukrativ for Europa, at eliten har en interesse i at undertrykke kritikken af Kina,« konkluderede den australske forsker Clive Hamilton.

I den udenrigspolitiske redegørelse hedder det, at vores udenrigspolitik skal være »forankret i en fælles strategisk tilgang i EU og i tæt dialog med USA og allierede i NATO.« For den, der kunne være i tvivl, så er det en meget klar prioritering af en fælles EU-linje. Vi skal tale med amerikanerne, men gøre som europæerne. Reelt taler det ind i et skel på tværs af Atlanten. Har vi overhovedet samme interesser? Her behøver man blot at tænke på den franske præsident Macrons undsigelse af det transatlantiske samarbejde i forbindelse med hans rejse til Beijing.

Europas eliter har slet og ret et andet forhold til truslen fra de autoritære revanchistiske regimer end USA. I det skisma vælger Løkke Europa – og Macron. Det kunne ligne faneflugt. Det er det også. Måske er spørgsmålet ikke, om vi kan regne med USA, men om USA kan regne med os?

¹ Defaitisme: Nedsættende betegnelse for det synspunkt, at en æreløs fred er at foretrække frem for fortsat krig.

BILAG C2

Trine Pertou Mach: "En genetablering af den regelbaserede verdensorden bør stå allerøverst på Danmarks udenrigspolitiske dagsorden".

Ræson. 19.05.2023. Uddrag.

Trine Pertou Mach er medlem af Folketinget og udenrigsordfører for Enhedslisten.

Regeringens nye udenrigspolitiske strategi skal måles på løfterne om at tage afsæt i en regelbaseret orden og på efterlevelse af menneskerettighederne – også når det er svært. Hvis principperne om retsorden, demokrati og menneskerettigheder skal vinde fodfæste igen, skal vi vise, at vi selv tror på dem og efterlever dem.

Regeringens nye udenrigs- og sikkerhedspolitiske strategi viser en forandret verden. Den internationale politiske virkelighed er ved at indfinde sig i Udenrigsministeriet, hvor der er en større realisme i forhold til, at den internationale politiske og økonomiske magt er under hastig forandring, ikke alene mod øst men også mod syd. Det er afgørende for vores internationale ageren. Men det er ikke klart, hvad man skal forvente af 'pragmatisk idealisme'. Der er en række vigtige holdepunkter, men vi ved ikke, hvordan de vægtes, og det er svært helt at få hold på retningen. Det afgørende bliver, hvordan pragmatismen manifesterer sig.

Siden der ikke er klare strategiske mål for udenrigspolitikken, er den oplagte bekymring, at den bliver mere pragmatisk end værdibaseret, og at varer og politiske alliancer skal handles til henholdsvis højest og lavest bydende. Lars Løkke har brugt vendinger som 'prædike mindre moral' og ikke at være 'kræsen' om den angivelige fortid, han vil gå bort fra, fordi det gør det nemmere at indgå ligeværdige partnerskaber i en tid, hvor der er brug for at holde alverdens lande tættere på i konkurrencen med Kina.

Men hvad er det, Danmark ikke skal være kræsen med? Når man åbner for våbeneksport til et krigsførende diktatur som Saudi-Arabien, har man i hvert fald sat barren meget lavt. Det får sætningen, "Danmark skal også engagere sig i opbygningen af europæisk forsvarsindustri og styrke vores virksomheders engagement i de internationale samarbejder til gavn for vores sikkerhed, velstand og velfærd" til at lyde ildevarslede. At være mindre 'kræsen', selve den pragmatiske idealisme, rummer mange farer, når det skal vægtes op mod erhvervsfremme og ny industripolitik. At erkende, at der er brug for at genopbygge den manglende troværdighed og legitimitet i relationerne til det globale syd er en vigtig indsigt. Men det springende punkt bliver, hvad den pragmatiske idealisme putter i partnerskaberne, og hvem man vil lave dem med.

De ansatser, vi har set indtil videre, tyder på en antagelse om, at hvis man vender blikket bort fra menneskerettigheds-krænkelser, mangel på frihed og på demokrati, så bliver partnerskabet med landes magthavere lettere. Men der er intet respektfuldt eller ligeværdigt i at smide principperne i foyeren på vej til ligeværdige dialogmøder. Troværdighed og legitimitet kommer også af at være ærlig og konsistent.

Den udenrigspolitiske strategi understreger viljen til at holde de multilaterale spor i verden åbne. Det multilaterale samarbejde er afgørende for, at verden flytter sig et bedre sted hen – og derfor også for, at man kan forfølge det, der er de idealistiske tilkendegivelser. Der er meget fokus på det europæiske samarbejde. Det er klogt og en noget sen erkendelse af, at USA ikke længere er en stabil politisk allieret. Derfor giver det mening at se mod de europæiske hovedstæder og EU – der er brug for at udbygge det europæiske samarbejde.

Maja Funch: "Professor om ny udenrigspolitik: Dele af den førte politik 'har været meget ekstrem'. Interview med Ole Wæver".

Kristeligt Dagblad. 8.4.2023. Uddrag.

Danmark skal have en ny udenrigspolitisk strategi, og den skal være på plads allerede inden sommerferien. Det fortalte udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen (M) i et interview i Jyllands-Posten. Her forklarede han også, at den bærende pille for de nye tilgange skal være "pragmatisme". Danske værdier om blandt andet ligeværd, ligestilling, menneskerettigheder og bæredygtighed skal stadig have en plads i udenrigspolitikken. "Men vi er nødt til at have en realistisk tilgang til det og opgive ideen om, at man kan prædike sig til at få verden til at blive, som man ønsker sig," sagde han.

Det er sætningens anden del om at opgive moralprædikerne, som er interessant, siger Ole Wæver, professor i international politik ved Institut for Statskundskab på Københavns Universitet. Kristeligt Dagblad har spurgt ham, hvordan udenrigsministerens udmeldinger vil forandre dansk udenrigspolitik.

"Daværende statsminister Anders Fogh Rasmussen (V) førte os i 2003 ind i Irak-krigen med en højt hævet værdifane. Den blev videreført af Socialdemokratiet, og senest offentliggjorde Mette Frederikssens rene S-regering i 2022 en udenrigspolitisk strategi, som blandt andet indeholdt et 'værdikompas'. Ind imellem varslede daværende Venstre-statsminister Lars Løkke Rasmussen i 2015 faktisk en mere pragmatisk linje. Men et lille land som Danmark vil altid have begge dele: Vi er pragmatisk-realistiske med udgangspunkt i vores værdier".

"Når Anders Fogh Rasmussen og Mette Frederiksen tidligere har bekendt sig til værdier og atter værdier, så betyder det, at de ønsker at være hyper-atlantiske. De har et intenst fokus på USA. Samtidig opfatter de verden ideologisk: 'Vi' repræsenterer demokratierne, og 'de andre' er de autoritære kræfter. Det er den måde at opdele verden på, som Lars Løkke Rasmussen ønsker at lægge lidt afstand til. Han siger i interviewet, at 'vi skal prædike noget mindre og samtale noget mere'".

"Dét er kernen. Danmark har i perioder været så ideologisk, at vi har fremstået som et ekko af USA. Dele af den hidtil førte politik har været meget ekstrem, herunder at de problemer, vi har med Rusland og Kina, kan opsummeres i en system-konflikt. I disse år spreder der sig en idé om, at man globalt står i en konflikt mellem demokratier på den ene side og autoritære regimer på den anden. Den idé er meget forstærket af krigen i Ukraine, hvor Rusland og Kina er rykket tættere sammen. Det gør det let at mene, at der kun er to sider, og at der er et meget entydigt valg mellem dem. Men det er ikke nøglen til at forstå resten af verden. Andre lande lader sig ikke nødvendigvis placere i den dikotomi. Et andet land er ikke nødvendigvis en af 'dem', hvis det for eksempel stemmer imod det, Danmark mener, i FN. Det har Lars Løkke Rasmussen forstået."

Du er altså enig i hans kerneidé om at 'prædike mindre'?

"Jeg tror, han har fat i den lange ende. Hvis vi skal varetage Danmarks værdier og interesser, så skal vi være i stand til at manøvrere mere fleksibelt, uanset hvad folk lige kalder sig, eller hvordan de har stemt om det ene eller andet. Han vil trække i en retning, hvor Danmark skal lægge mindre vægt på at stå med de rigtige venner og råbe højt og mere på at tale også med dem i verden, som vi ikke synes er perfekte."

Cecilie Hellestveit: ”Når Danmark tisser i bukserne, fryser hele Norden”.

Politiken. 16.9.2023. Uddrag.

Cecilie Hellestveit er jurist og konfliktforsker ved Folkeretsinstituttet i Oslo.

Danmarks regerings håndtering af sagerne om koranaftbrændinger viser, at Danmark er Nordens svageste led. Friheden blev for dyr, og lovforslaget om en stramning af reglerne for afbrænding af Koranen (og andre hellige skrifter) blev fremsat.¹ Nu står den på op til to år i fængsel for danske provokatører eller iranske kvinder, der på offentlige steder afbrænder en bog, som mange mennesker, men også blodige regimer, anser som hellig. Vi andre må notere os moralen fra Danmark: For at beskytte vores frihed mod misbrug er vi nødt til at indskrænke den.

Vi små nordiske demokratier er sårbare mål for autoritære kræfter og har kun få hårdtslående redskaber i værktøjskassen. Desuden er det krævende at forklare hele den store verden, at de, der brænder koraner af her i nord, som regel er vores egne elendige folk, der ikke repræsenterer magten, men selv står i opposition. Det er hovedsagelig harmløse tosser i Paludan-kategorien, der mødes med foragt af de fleste skandinaver.

De, der nu kan notere sig for en sejr, er de lande, der i 1999 satte gang i en diplomatisk kampagne gennem den muslimske samarbejdsorganisation OIC for at få ændret indholdet i den menneskeret, der sikrer trosfrihed. I spidsen for kampagnen stod de autoritære regimer i Saudi-Arabien og Iran. Samtlige af de lande, der kræver indskrænkninger af ytringsfriheden i Norden, ligger selv i bunden på internationale ranglister over ytringsfriheden. Et kendetegn for autoritære stater er, at de ikke tillader kritik af egne magtstrukturer. Kritik af andre samfund er derimod helt i orden. Og kritikken må gerne være voldelig og kræve blod, for det bidrager til at lette på det hjemlige pres på den autoritære statsmagt.

Danmark er med sit forbud mod afbrænding af Koranen i færd med at gøre Norden til en strålende lynafleder for et dusin muslimske autoritære regimer. Det er en kendt sag, at Europa har svigtet i kampen for demokrati i Europas nabolande syd og øst for Middelhavet. Det er derfor ikke forkert at pege på, at vi selv har været med til at skabe dette monster, fordi vi ikke har forsvaret demokrati og menneskerettigheder i vores nærområde. En kedelig konsekvens af dette svigt er, at de autoritære bølgeskulp nu også rammer vores egne nordlige breddegrader.

¹ I løbet af 2023 afbrændte aktivister eksemplarer af Koranen foran udenlandske ambassader i Danmark og Sverige. Det udløste voldsomme reaktioner i en række muslimske lande, og situationen blev i Danmark betragtet som en alvorlig udenrigs- og sikkerhedspolitisk krise. På den baggrund fremsatte den danske regering i efteråret et lovforslag om at forbyde ’utilbørlig behandling’ af religiøse skrifter. Lovforslaget blev vedtaget den 7. december 2023. Regeringspartierne og Radikale Venstre stemte for, mens resten af Folketingets partier stemte imod.

Bilagsoversigt

Fællesdel

- 1a: Tabel 1: Indenrigsministeriets kommunale nøgletal og Statistikbanken. 2023.
- 1b: Tabel 2: Surveybanken. 2022.

Delopgave A: Børn og unges mistrivsel

- A1: Figur 1: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.
Figur 2: Sundhedsdatastyrelsen, 2023.
Figur 3: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.
Tabel 1: VIVE. Børn og unge i Danmark. Velfærd og trivsel. 2022.
- A2: Center for Ungdomsforskning. 2022.
- A3: **Spørgetime med statsministeren.**
Tv fra Folketinget. 23.5.2023.

Delopgave B: Venstres splittelse

- B1: Tabel 1: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.
Figur 1: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.
Tabel 2: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.
Tabel 3: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.
Figur 2: Surveybanken. Valgundersøgelsen 2022.
- B2: **Lars Trier Mogensen: "Villy-defekten har ramt på rekordtid".**
Information. 4.4.2023. Uddrag.

Delopgave C: Nye veje i dansk udenrigspolitik?

- C1: **Christian Egander Skov: "Pragmatisk idealisme er et andet ord for defeatisme".**
Berlingske. 30.5.2023. Uddrag.
- C2: **Trine Pertou Mach: "En genetablering af den regelbaserede verdensorden bør stå allerøverst på Danmarks udenrigspolitiske dagsorden".**
Ræson. 19.05.2023. Uddrag.
- C3: **Maja Funch: "Professor om ny udenrigspolitik: Dele af den førte politik 'har været meget ekstrem'. Interview med Ole Wæver".**
Kristeligt Dagblad. 8.4.2023. Uddrag.
- C4: **Cecilie Hellestveit: "Når Danmark tisser i bukserne, fryser hele Norden".**
Politiken. 16.9.2023. Uddrag.

Dette prøvesæt er omfattet af ophavsretten, jf. ophavsretslovens § 1. Prøvesættet må alene anvendes til den på prøvesættet anførte prøve. Al anden anvendelse af prøvesættet, herunder visning eller deling f.eks. via internettet, sociale medier, portaler og bøger, udgør en krænkelse af Børne- og Undervisningsministeriets og evt. tredjemands ophavsret og er ikke tilladt. Overtrædelse af ophavsretten kan være erstatningspådragende og/eller strafbart.

Prøvesættet kan dog, efter at prøveperioden er afsluttet, anvendes til undervisningsbrug på uddannelser m.v. omfattet af den lovgivning, som Styrelsen for Undervisning og Kvalitet administrerer.